הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר נזיקין

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות גניבה

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות גניבה

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-גניבה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ו 5
הלכה ז 5
הלכה ט 6
הלכה י 6
הלכה יא 6
הלכה יד 7
הלכה טו 7
הלכה טז 8
פרק ב 8
הלכה א 8
הלכה ג 8
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה ז 9
הלכה יב 9
הלכה יג 10
הלכה יז 11
פרק ג 12
הלכה א 12
הלכה ג 12
הלכה ד 12
הלכה ז 12
הלכה ח 12
הלכה ט 12
הלכה יא 12
הלכה יב 12
הלכה יד 12
הלכה טז 13
הלכה יז 13
פרק ד 13
הלכה א 13
הלכה ב 13
הלכה ג 14
הלכה ד 14
הלכה ה 14
הלכה י 15
הלכה יב 17
פרק ה 17
הלכה א 17
הלכה ג 17
הלכה ד 18
הלכה ו 18
הלכה ז 18
הלכה ט 18
הלכה י 19
הלכה יב 19
פרק ו 20
הלכה א 20
פרק ז 20
הלכה א 20
הלכה ב 20
הלכה ג 20
הלכה ה 20
הלכה ו 21
הלכה ז 21
הלכה ח 21

הלכה ט 21
הלכה יא 21
הלכה יב 21
פרק ח 21
הלכה א 21
הלכה ב 21
הלכה ג 22
הלכה ד 22
הלכה ז 22
הלכה ח 22
פרק ט 22
הלכה א 22
הלכה ז 22
הלכה ח 22
הלכה ט 23
הלכה יא 23
הלכה יב 23

פרק א

הלכה א

כל הגונב ממון כו' עד ואחד גונב את הקטן. במס' סנהדרין פ' אלו הן הנחנקין (דף פ"ה):

הלכה ב

אסור לגנוב כל שהוא עד שלא ירגיל עצמו בכך. בת"כ (דף מ"ד) בסדר קדושים תהיו לפי שנאמר בגנבה שנים ישלם עונש שמענו אזהרה מניין ת"ל לא תגנבו לא תגנבו ע"מ למיקט לא תגנבו ע"מ לשלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' ע"כ. ובמציעא פ' איזהו נשך (דף ס"א):

הלכה ג

אי זהו גנב זה הלוקח ממון כו' אבל אם לקח בגלוי כו' לפיכך ליסטים מזויין שגנב אינו גזלן אלא גנב אע"פ שהבעלים יודעין בשעה שגנב. כך כתוב בספרים הישרים שלנו אשר הוגהו לפני ר"מ ז"ל. ובספר שראה המגיה ובא לידו היה כתוב בהפך וז"ל לפיכך ליסטים מזויין שגנב אינו גנב אלא גזלן כו' ועל זה כתב הראב"ד ז"ל האי פיסקא לא מתחוורא וכו': **ואני** אומר אפי' באות כל רוחות שבעולם אין מזיזין אותו אף כי יטעהו דבר שהתינוקות יודעין אותו ובקיאין כי הוא תלמוד ערוך פ' הכונס צאן לדיר ופ' אלו מציאות ועוד כי לשונו של הספר מורה כי הוא טעות סופר דא"כ מאי לפיכך היא ומה בא ללמדנו ועוד מאי אע"פ שהבעלים יודעין בשעה שגנב מפני שהבעלים או אם הבעלים מיבעי ליה למכתב אלא טעות סופר היה ואין על המחבר ולא על המגיה חטא אלא על העט ולכך כל הרואה חבור ר"מ ז"ל יגיהנו על זה הלשון שנסחתי אני כי הוא מכתיבת ידו כמו שהעדתי:

הלכה ד

גנב שהעידו עליו עדים כו' עד שבקש לחסר את חבירו. פרק מרובה (דף ס"ב):

הלכה ה

גנב שהודה מעצמו כו' עד וה"ה לכל הקנסות שכל המודה בהן פטור. בנזיקין פ' מרובה ובסנהדרין ריש פ"ק (דף ב') ובכתובות פ' אלו נערות (דף מ"א):

הלכה ו

תשלומי כפל עד תשלומי ה'. סוף פ' שור שנגח את הפרה:

הלכה ז

אחד האיש עד תשלומי ד' וה'. בסיפרא פרק כ"ה דקדשים:

היתה אשת איש עד (אין) נפרעין ממנה. פ"ק דמציעא (דף י'):

הלכה ט

העבד שגנב פטור מן הכפל. פ"ד מיתות:

הלכה י

ראוי לב"ד להכות את הקטנים וכו' וכן מכין את העבדים כו' עד שלא יהו רגילין להזיק. זה פסק לפי דעתי מההוא עובדא דפ' הגוזל עצים (דף צ"ג וצ"ו) גמרא מתני' דזה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה כו' דגרסינן ההוא גברא דגזל תורא מחבריה כו' עד איניש גזלנא הוא ובעי' למקנסיה וכתב ר"י אלפס דשמעינן מינה דקנסינן בכה"ג ועוד מדגרסינן בפרק נגמר הדין ב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה כו':

הלכה יא

היתה הגניבה וכו' עד משלם כשעת הגניבה: כתב הראב"ד ז"ל נ"ל שזה שבוש הוא דאפילו שבח שעליה כו': **ואני** אומר חייליה דר"מ ז"ל מדתניא פ' הגוזל עצים (דף נ"ה) ריש גמרא מתני' דגזל פרה מעוברת כו' הגוזל רחל וגזזה פרה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ ר' יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה ר' שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומה אצלו בכסף וגרסינן איבעיא להו מאי טעמיה דרבי מאיר משום דקסבר שינוי במקומו עומד או דילמא (לעולם קסבר ר' מאיר) בעלמא שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ושקיל וטרי עלה טובא עד דפשיט לה מהא נתן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי ס"ד סבר ר"מ שינוי אינו קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיתב ליה אלא לאו (ש"מ) קסבר ר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ש"מ איכא דאמרי הא לא איבעי לן דודאי מדאפיך רב ותאני כו' עד ודאי לר"מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ליה, אלמא לשתי הלשונות מדשקיל וטרי לברורי טעמיה דר"מ ש"מ הילכתא כוותיה ועוד דקי"ל הלכה כר"מ בקנסותיו והא אסיקנא לתרתי לישני דקנסא הוא דקא קניס ובהאי לישנא גרסינן לה להאי ברייתא בכולהו ספרי דוקאני ספרדאי הכא ובמציעא סוף פרק המפקיד וכן גורס ר"י אלפס ז"ל בהלכות וכן פירש"י ז"ל משלם אותה ואת גיזותיה כל מה שנטל ממנו וכל מה שמשבחת הוי דנגזל עכ"ל. ובמקצת הגירסאות פרה מעוברת ורחל טעונה כו' וכן פר"ח ז"ל גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ וכו' ר"מ סבר מחזיר הכל ר' יהודה סבר הקרן בלבד ר"ש סבר הקרן חוזר והגיזות והולדות חולקין עכ"ל. ומורי הרשב"א ז"ל הכריע כדברי ר"מ ז"ל וגירסתו וכתב דהאי ברייתא מיירי בגוזל רחל

ונטענה או נתעברה אצלו דאי בשגזלה טעונה ומעוברת ליכא מ"ד שיהא לגזלן חלק בגיזות ובולדות דלכ"ע כשעת הגזלה משלם ותנן גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה עומדת לילד ודמי רחל עומדת ליגזז והא מתני' כ"ע היא ושנינו פרק המפקיד השולח יד בפקדון ב"ש אומר ילקה בחסר וביתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ופירשו בגמ' כשעת הוצאה מבית בעלים ואוקימנא בפלוגתא דר"מ ור' יהודה ב"ש כר"מ דמלקינן ליה אפילו ביתר דהיינו בגיזות וולדות שנטענה וגזזה ונתעברה וילדה וב"ה כר' יהודה דאמר כשעת גזלה דהיינו חוזרת בעיניה ועוד בשמעתין דהגוזל עצים מוקמינן פלוגתא דר' יהודה ור"ש בשבח שעל גבי גזלה כלומר שהשביחה ביד הגזלן ועדיין הוא על גבה וכדמייתינן עלה סיפא דמתני' דקתני פרה ונתעברה אצלו ע"כ וגם הראב"ד ז"ל בפירושיו כך פירשה בגיזות וולדות שנתחדשו ובאו אחר הגזלה וטעמא דר"מ כדאסיקנא משום קנסא ע"כ נמצא דעת ר"מ ז"ל מבוררת ומחוורת לדעת קרוב וחלוק היאוש שחילק כבר ישרו הראב"ד ז"ל וכן ריש פ' מרובה (דף ס"ה):

הוציא עליה הוצאה כו' השבח לגנב כמו שביארנו. עיקר זאת ההלכה פ' מרובה ומייתי לה פ"ק דמציעא (דף מ"ב) והביאור בזה הפרק:

נשתנית הגנבה ביד הגנב וכו' עד כשעת הגנבה. פ' מרובה:

גנב טלה ונעשה איל וכו' עד ד' וה'. פ' מרובה (דף צ"ו) ופ' הגוזל עצים (דף ס"ה):

הלכה יד

גנב בהמה או כלי כו' עד כשעת הגניבה. פ' מרובה (דף ס"ה וס"ו וס"ז):

הלכה טו

מי שגנב כלי וכו' ואם רצו הבעלים וכו' עד שומעין להן: כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שאמרו וכו': **ואני** אומר תמה אני אם זה הלשון יצא מפי הראב"ד ז"ל ומאי דומיא דגזלן דקאמר ומאי מדמי והלא כל אחד בפ"ע מוזכר בעיקר ההלכה פרק קמא דניזקין גמ' פסקא בתשלומי נזקו כו' ופסיק תלמודא והלכתא אין שמין לגנב ולא לגזלן אבל לשואל שמין כדרב כהנא ורב אשי, ור"ח ורש"י ז"ל והגאונים ובשאלתות רב אחא משבחא ז"ל ור"י אלפס ורוב רבותינו בעלי התוס' ז"ל פירשוה כר"מ ז"ל וגם בענין הכפל שנכתב בשם הראב"ד ז"ל דקדקתי בירושלמי (בפרק קמא) ומצאתיו כדברי רבינו משה ז"ל ממש דגרסינן התם מניין שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן אמר ר' אבא בר ממל חיים שנים ישלם חיים ולא מתים עד כדון גניבה גזילה מניין אמר ר' אבין והשיב את הגזלה אשר גזל כאשר גזל ע"כ, למדנו שכל אחד בפ"ע דהא יחד רחמנא קרא לכל חד וחד באנפי

נפשיה ולמדנו שהכפל צריך להיות חי דהיינו חיים שנים הכפל כמו הקרן חיים שנים וזה פשוט ע"כ אמרתי שזאת ההשגה יצאה מפי תלמיד:

הלכה טז

הגונב וטבח וכו' עד סוף הפרק. הכל פ' מרובה (דף ס"ח):

פרק ב

הלכה א

הגונב את העכו"ם וכו' עד לרעהו וכו': כתב הראב"ד ז"ל גנב נכסי הקדש וכו': **ואני** אומר הא זיל קרי בי רב הוא ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וחמישיתו יוסף עליו וכו', וכבר כתב ר"מ ז"ל כל הדינין והחלוקין סוף ספר עבודה בהל' מעילה פ"א באורך כל הצורך אבל השמיט משם דיני הכפל ע"כ שהוא מקומו ונמוקו עמו:

וכן הגונב קדשים מבית בעליהן עד והשטרות אין גופן ממון. פ' מרובה (דף ס"ו) ובמסכת שבועות פ' שבועות הדיינין (דף מ"ב):

הלכה ג

הגונב פטר חמור וכו' עד דמי חלבו: כתב הראב"ד ז"ל משלם לו כפל דמי טבלו וכו': **ואני** אומר לשון ר"מ ז"ל כלשון הגמרא אות באות. דין הטבל בנדרים פ' בתרא גמרא מתני' דקונם שאני (פ"ד:) הגונב טבלו של חבירו ואכלו משלם לו דמי טבלו דברי רבי ר' יוסי בר ר' יהודה אומר אינו משלם (לו) אלא דמי חולין שבו ושקלינן וטרינן עלה ואסיקנא דבטובת הנאה ממון פליגי דרבי סבר אינה ממון וקי"ל כוותיה דהלכה כרבי מחבירו וה"נ איתא שלהי פרק ב' דקדושין ולעולם לא הוזכר בו כפל ואם איתא לא לשתמיט תנא ותני כפל ועוד דכולהי סוגייתא מוקמינן דרבי סבר קנסוה לגנב כי היכי דלא לגנוב כלומר כי מן הדין לא היה חייב כלום שהרי אינו ממונו אלא מטעם קנס וכן פירש"י ז"ל וכל המפרשים ואם איתא טפי הוה ניחא למקנסיה בכפל דהוה כעין דאורייתא ככולהו גניבות דעלמא ומדר' יוסי ב"ר יהודה נשמע לרבי דאמר קנסוה רבנן לבעל הבית כי היכי דלא לישהייה לטיבליה ואי ס"ד דכפילא קאמר רבי א"כ איכא בינייהו שתי מדרגות כי רבי מחייב הגנב בכל מה שאכל בין חולין בין תרומה ור' יוסי ב"ר יהודה יפטרנו אף מדמי תרומה כ"ש מן הכפל אלא ודאי דברי ר"מ ז"ל עיקר וכן משמע פ' מרובה סוף גמרא מתני' דפסקא קמייתא גבי ברייתא דמתני' פ"ק דתוספתא דתרומות ומייתי לה פ' הגוזל בתרא ומפרש לה וכן נמי פרק מרובה ואקשינן מינה למאן דבעי שינוי דתניא הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש תרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשר ופריק אמרי ה"נ איכא

שינוי השם מעשר מעיקרא טבלא והשתא מעשר תרומה מעיקרא טבלא והשתא תרומה הקדש נמי מעיקרא חולין והשתא הקדש ע"כ, אלמא משמע דהגונב טבלו של חבירו חייב לשלם לו מטעם שינוי ובכפל לא שייך ביה כלל. ודין החלב מפורש בכתובות ריש פ' אלו נערות דגרסינן אמר רב חסדא מודה רבי נחוניא בן הקנה בגונב חלבו של חבירו ואכלו שהוא חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור חלב ע"כ, ואילו כפל לא הוזכר כלל בגמ' ואם מפני שהוא סברא כבר כתבתי כמה פעמים כי ר"מ ז"ל בזה החבור לא כתב אלא מה שהיה מפורסם בגמרא וכ"מ שיכול למצוא לשון התלמוד נאות לפי ענינו העתיקו ולא שינה אותו אבל לא חשש לחבר הסברות והדקדוקים אלא הניח מקום בלשון לחבור ולדקדק ולסבור בו כמו שמדקדקין ומסבירין לשון התלמוד:

הלכה ה

גנב תרומה מבעליה עד אינה ממון. כבר כתבתי זאת התוספתא שהבאתי לגונב טבל ושלהי קדושין מפרשה להדיא דינא וטעמא:

הלכה ו

הגונב משל אביו עד תשלומי ד' וה'. פ' מרובה:

גנב וטבח או מכר וכו' ואם הקדיש כו' בד"א בשהקדיש אחר יאוש וכו' עד משלם תשלומי ד' וה': כתב הראב"ד קצר בכאן וכו': **ואני** אומר הרבה פעמים כתבתי כי ר"מ ז"ל בזה החבור לא חבר אלא דרך ארוכה וקצרה וכן עשה בדין הזה שהוא ברייתא ומקשה מינה ר"י לריש לקיש פרק מרובה גמרא מתני' דאין הגונב אחר הגנב כו' בשמעתין דהמוכר לפני יאוש כו' ודחיק לה ושקיל וטרי עלה ומוקי בהאי גוונא ממש כדברי ר"מ ז"ל ומה שביאר הראב"ד ז"ל אינו מפורש אלא דיוק מובן הוא מן הסוגיא שם וגם ר"ח ז"ל כללו כדרך התלמוד בתחלת זה הפרק ומה שהקשה הראב"ד ז"ל מה לי משעבדי להקדש כו' נאמרה פרק שבועת הדיינין (דף מ"ב ע"ב) סוף גמרא מתניתין דאין נשבעין על טענת חרש גבי ליפרע מנכסין משועבדים או מן ההקדש לא יפרע אלא בשבועה דמה לי משעבדי כו' אבל הכא לא שייך:

הלכה ז

הקדישו הבעלים וכו' עד בשחיטה. הכל פ' מרובה:

הלכה יב

גנב וקטע ממנה אבר ואחר כך מכרה וכו' עד ואם תפש הניזק אין מוציאין מידו: כתב הראב"ד ז"ל לא מיחוורא לי דתפיסה מהניא בהא כיון דיותר ממה שהזיק וכו': **ואני** אומר תמה אני אם דבר זה יצא מפיו שהרי אלו כולן בעיות דר' ירמיה ורב ספרא פ'

מרובה (דף ע"ח ע"ב) גמרא מתני' דמכרו חוץ מאחד ממאה כו' וסלקן בתיקו וקי"ל בכוליה תלמודא כל תיקו דממונא חומרא לתובע וקולא לנתבע המוציא מחבירו עליו הראיה ואי תפס לא מפקינן מיניה וכ"כ ר"י אלפס בכ"מ וכן קבלנו מרבותינו נ"ע ולא ראינו ולא שמענו חולק בזה לעולם לכן אמרתי אחד מן התלמידים כתבו על שמו:

הלכה יג

מכרו והיתה לו בו שותפות עד הוציאו מרשות הבעלים עד שלא הוציאו הגנב מרשות הבעלים: כתב הראב"ד ז"ל נראה מדבריו הא דקתני במתני' וכו': **ואני** אומר חס ושלום שזה הפירוש לא עלה על דעת ר"מ ז"ל לשונו שכתב בבבא ראשונה קודם זה יוכיח שפירש בו חייב משום גונב כמו שאני עתיד לפרש בעז"ה ועיניך רואות ובזאת הבבא פירש חייב השומר ופטור השומר ולפי שידעתי כי מחלוקות ישנות ובדעות רבות משנים קדמונות בהלכה זאת ואי אפשר לבארה ברמיזות ראיתי לבאר לך סגנון ההלכה לדעת ר"מ ז"ל פירוש מבואר ומפואר בלי ספק ובלא קושיא כלל. דע כי זאת משנה שלימה פ' מרובה (דף ע"ט) דתנן גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותן וכו' משלם תשלומי ד' וה' אבל (אם) גנב וטבח ומכר ברשותן פטור היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב ע"כ בבא ראשונה ופירש"י ז"ל טבח ומכר חוץ מרשותו בשהוציאו מרשותו נעשה עליו גנב וקנאו או שגנב חוץ מרשותו קנאו במשיכה ונעשה עליו גנב אבל גנב וטבח ומכר ברשותו פטור שלא נעשה עליו גנב היה גנב מושכו ויוצא (בו) פטור מכלום הגביהו אפי' ברשות הבעלים חייב שהרי ההגבהה קונה בכ"מ במס' קדושין עכ"ל. וכ"כ ר"מ ז"ל הבבא הראשונה הסמוכה לזאת וז"ל הגונב ברשות בעלים הואיל והגנבה עדיין היא ברשותן פטור מן הכפל וכן אם טבח ומכר שם ברשותן פטור ואם הגביה הגנבה נתחייב משום גונב אע"פ שעדיין לא הוציאה מרשות הבעלים כיצד גנב טלה מן הדיר והיה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או הוציאו מרשות הבעלים ומת חייב עכ"ל. הנה עיניך רואות כי רש"י ז"ל ור"מ ז"ל שניהם שוין וכי פירשו זאת הבבא להדיא חייב משום גנב ובבא שנייה נתנו לבכורת בנו או לבעל חובו (או) לשומר חנם (או) לשואל (או) לנושא שכר (ולשוכר) והיה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב ע"כ ופי' רש"י ז"ל נתנו לבכורת בנו בחמש סלעים של פדיון בנו ונתנו לו שם במקום שגנבו לשואל כו' והיה מושכו הכהן או הבעל חוב או השומר ומת ברשות הבעלים פטור הגנב מכלום עכ"ל. וזהו כטעם הבבא הראשונה שכתבתי אלא דאתא לאשמועינן שאע"פ שנתנו בפירעון חובו או שנתנו לשומרים ואמרנו למעלה בפרק שור שנגח ד' וה' שנכנסו

תחת הבעלים מ"מ כל זמן שהגניבה ברשות הבעלים פטור הגנב ובגמרא מקשינן גנב הא תנא ליה רישא ופריק לה ופשט דמתני' נמי משמע דפטור הגנב מחובו וכן משמע בירושלמי דגרסינן עלה אמר רב מנא מאן דמר לי דא מלתא אנא נסבינא בלוריתיה מהו פטור נפטר מחובה נפטר מגניבה ע"כ אלמא בגנב קא מיירי פשטא דמתניתין וכן נמי הוה משמע לן עד דמוקמינן לה בגמרא בשומר דגרסינן עלה בעי אמימר תקנו משיכה בשומרין פי' שלא יתחייב שומר בשמירתה עד שימשוך או לא אמר רב יימר תא שמע נתנו לבכורת בנו כו' מאי לאו שומר היה מושכו מתחייב גנב במשיכת שומר ושמע מינה תקנו משיכה בשומרים וברשות הבעלים לא מהניא משיכה ומש"ה פטור עד שימשכנו מרשות הבעלים או שיגביהנו אפילו ברשות הבעלים דהגבהה קונה בכ"מ כדפירש"י ז"ל ודחינן לה א"ל לא בגנב ופירש"י ז"ל וה"ק נתנו בעליו לבכורת בנו ובא גנב לגנוב ומשם היה מושכו ויוצא כו' עכ"ל רש"י ז"ל כלומר ומהכא לא תפשוט וכי תקנו משיכה בשומרין ואקשי ליה גנב הא תנא ליה רישא כדפריש מתני' דתנא רישא גנב על כרחך סיפא מיירי בשומר ותפשוט מינה כדמעיקרא דתקנו משיכה בשומרין ואהדר ליה תנא גנב שגנב מרשות הבעלים ותנא גנב שגנב מבית שומר כלומר לעולם גנב כדקא אמינא לך מעיקרא ומהכא לא תפשוט ומאי דקשיא לך גנב הא תנא ליה רישא פריקנא לה ניהלך דגנב דרישא מיירי דגנב מבית הבעלים וגנב דסיפא מיירי דגנב מבית שומר וצריכא דאי תנא רישא הוה אמינא התם הוא דבעלים הוו מרייהו וקרינן ביה וגונב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים אבל מבית שומר דלאו מרייהו הוא לא קמ"ל א"ל רב אשי לא תדחייה מה לי גנב מבית שומר מה לי גנב מרשות בעלים כלומר ואי בגנב אין צ"ל כיון דקי"ל דכולן נכנסו תחת הבעלים כדפרישית ועוד דבמשנה פ' המפקיד א"ר יוסי היאך הלה עושה סחורה בפרתו של זה כו' אלמא לכ"ע בית שומר כבית בעלים להתחייב גנב פי שנים אלא לאו שומר כלומר בבא דסיפא בשומר מיירי וש"מ תקנו משיכה בשומרין ש"מ וכדפרישית לפירש"י ז"ל. הנה עיניך רואות שקושיית הראב"ד ז"ל מעתה אינה וסיפא דמתני' בשומר מיירי ונפשטה בעיין ונקבעה גם הסיפא להלכה ולכך כתב ר"מ ז"ל הלשון שהעתקתי בבבא דסיפא והוא דעת נכון ומחוור ומתיישב בפירוש ההלכה יותר משאר הפירושין:

הלכה יז

היה העדר ביער כו' עד סוף הפרק. פ' מרובה:

פרק ג

הלכה א

כבר ביארנו בהל' נערה כו' עד באיסור סקילה וכן כל כיוצא בזה. בכתובות פ' אלו נערות (דף ל"א ול"ד) והביאור פ"א:

וכן אם קצץ אילן עד תשלומי ד' וה'. פ' מרובה בירושלמי וכן משמע בכתובות פרק אלו נערות:

הלכה ג

גנב וטבח בשבת כו' עד כמו שביארנו. פ' הגוזל ומאכיל ומייתי לה פ' מרובה (דף ע"ד) והביאור בזה הפרק:

הלכה ד

היתה פרה שאולה עד ואין מכירה. פרק הגוזל ומאכיל ובכתובות פ' אלו נערות:

הלכה ז

היו שנים מעידין כו' עד כמו שביארנו. פ' מרובה ופרק אלו נערות והביאו פ"ב מהל' נערה בתולה:

הלכה ח

מי שהודה בקנס עד ה"ז משלם קנס על פיהם. פ' מרובה (דף ע"ד וע"ה):

הלכה ט

כיצד הודה בב"ד כו' עד וד' חצאי שה. פ' מרובה (דף ע"ה) ופ' הגוזל עצים:

הלכה יא

דין הגנב לשלם הקרן וכו' עד בגנבתו. פרק קמא דנזיקין אמרי להדיא כולן כאבות הם לשלם ממיטב ושיטפא דתלמודא בכל דוכתא מרבי כולהו למיטב וכולהו מטלטלי מיטב נינהו ובגיטין פ' הניזקין (דף מ"ח) ובסוטה פרק היה נוטל (דף נ"ג) ובקדושין פ"ק (דף י"ח) וכ"כ ר"י אלפס ז"ל גבי עבד ואשה פגיעתן רעה:

הלכה יב

האיש נמכר בגניבתו כו' עד שיעשיר. בשבועות שלהי פרק שבועות הדיינין:

הלכה יד

היה קרן הגניבה מאה כו' עד ישאר עליו הכל חוב. פ"ק דקדושין:

הלכה טז

גנב לזה וחזר וגנב לזה כו' עד שיעשיר. הכי מדייקא מהא דאסיק פ"ק דקדושין כאן באדם אחד כאן בשני בני אדם ועוד דה"ז בשור שנגח ד' וה' דאסיק ריש פירקא הלכה כמאן דאמר שותפי נינהו. ובירושלמי דריש פ' שור שנגח ד' וה' מדמי להו נמי לשני גנבים ולשנים שהטילו לכיס וכן דייקא ר"מ ז"ל וחברה כאן מכל אלו לפי דעתי:

הלכה יז

שותפין שגנבו כאחד כו' עד סוף הפרק. פ' מרובה:

פרק ד

הלכה א

הטוען שנגנב מביתו הפקדון עד אלא הקרן בלבד. פ' הגוזל עצים (דף ק"ו ק"ז) ופרק מרובה (דף ס"ב וס"ג):

הלכה ב

בד"א שנשבע וכו' עד וקנהו: כתב הראב"ד ז"ל הא מילתא דלא כהלכתא היא וכו': **ואני** אומר מחלוקת ישנה היא זו ההלכה ר"פ מרובה והסוגיא רבה גם פ' הגוזל עצים הדרינן בה סוף גמרא מתני' דהיכן פקדוני ואמר לו אבד כו' וכולן הלכות פסוקות הן כר' חייא בר אבא וכר"י כאשר פסק ר"מ ז"ל אות באות, אמנם מה שהקשה ראב"ד ז"ל מדר"נ אמת הוא שר"נ חלק על רב ששת כדכתיבנא לקמן ועוד חלק על רב בזו שהרי אמר לו רמי בר חמא לר"נ בשמעתין דהגוזל מכדי דרב לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך וקי"ל הלכה כר"נ בדיני וכן פסק ר"י אלפס ז"ל וגם ר"מ ז"ל אבל מה שדקדק על לשון ר"מ ז"ל באשר כתב שקנאו רש"י ור"ת ז"ל ושאר רבותינו הראשונים ז"ל והספרים חדשים גם ישנים נחלקו בו וחיליה דר"מ ז"ל דקי"ל כרב ששת דאמר הכי בכל דוכתא וגם ריש פ"ק דמציעא הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין ובשילהי ההיא שמעתא דהגוזל א"ר חייא בר יוסף הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שישלח בו יד דאמר קרא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (ולקח בעליו ולא ישלם) מכלל דאם שלח בו יד דחייבים וכו' אמר להו ר' חייא בר רבא הכי א"ר יוחנן בעומדת על אבוסה שנו וא"ל ר' זירא לר' חייא בר אבא דוקא עומדת על אבוסה קאמר אבל שלח בו יד קנייה וכו' א"ל זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דאמר ר' אסי אמר ר"י הטוען טענת אבד בפקדון ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור מ"ט לאו משום דקנייה בשבועה ראשונה א"ל לא הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה אתמר

נמי כו' ופסקה ר"מ ז"ל אחר זאת הבבא מטעם זה וכלשון זה אות באות דהואיל ויצא זה מיד בעלים בשבועה ראשונה ולמדנו כי דין הטוען טענת גנב בפקדון כו' אינה אלא בשלא שלח בו יד אבל אם שלח בו יד קנאו ואע"ג דשייליה רבי זירא לר' חייא וא"ל זו לא שמעתי מ"מ א"ל כיוצא בה שמעתי והיה סבור ר' חייא לומר בשתיהן מטעם קנייה ור' זירא כי דחהו מטעם קנייה היינו דוקא מההיא דטענת אבד אבל בטוען טענת גנב גם הוא מודה שהוא מטעם קנייה ועוד מדמייתי לה סתמא בההיא שמעתא ובכמה דוכתי מכלל דאי קיימא קמיה ושלח בו יד קנייה. הנה נתיישב יפה לשון ר"מ ז"ל שכתב מקושיא ראשונה דלשון דקנייה שכתב ומה שהקשה עוד מפלוגתא דר"נ הוא דגרסינן בההיא שמעתא דהגוזל גופה אמר רב ששת הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בה יד פטור מ"ט דה"ק רחמנא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח הא אם שלח פטור א"ל (ר"נ) והלא שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד ושבועה שאינה ברשותי מאי לאו שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשבועה שאינה ברשותי מה שבועה שאינה ברשותי כי מיגליא מלתא דאיתיה ברשותיה חייב אף שבועה שלא שלח בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד חייב אמר לו לא שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשבועה שלא פשעתי בה מה שבועה שלא פשעתי בה כי מיגליא מילתא דפשע בה פטור מכפל אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בו יד פטור מכפל ע"כ. ופ"ה דהל' שאלה ופקדון פסק ר"מ ז"ל כאותן ג' שבועות וחזינן דאהדר ליה רב ששת לר"נ ושתיק ליה מכלל דאודי ליה דפטור וכן פסק ר"י אלפס ז"ל נמצינו למידים שהלכה כרב ששת לגמרי ומכל ומטעם קנין וכדכתיבנא:

הלכה ג

וכן הטוען טענת אבדה כו' עד משבועה הראשונה. כבר כתבתי שזו פרק הגוזל וכדאהדר ליה רבי זירא לרבי חייא:

הלכה ד

הטוען טענת גנב כו' עד כמו שיתבאר. פרק מרובה (דף ס"ה) ופרק הגוזל קמא (דף ק"ו) עיקר ההלכה והביאור פי"ג דהלכות גזלה ואבדה:

הלכה ה

הטוען טענת גנב וכו' עד אין מוציאין מידו. פרק מרובה ופרק הגוזל עצים:
תבעו הבעלים וכו' עד שוין בגדול. פרק הגוזל עצים:

הלכה י

שומר שגנב מרשותו עד חייב בכפל: כתב הראב"ד ז"ל זה אינו כלום עכ"ל: **ואני** אומר כמה דיו נשפך בין הראשונים נ"ע וכמה קנים נשברו בין האחרונים בהלכה זו בבבא מציעא פרק המפקיד וסוף ב"ק גבי מתניתין דהגונב טלה מן העדר כו' ואסקה רב זביד בגמ' בגונב מרשות עצמו כדפרישנא בסמוך ועמד ר"מ ז"ל בשיטת רבותיו ז"ל ובשיטת הגאונים נ"ע ורבותינו בעלי התוס' ז"ל וגם הרשב"א ז"ל כן הסכים בפירוש ההלכה בשיטתו ובעיקרי הפסקים ובה תירץ כל מה שהקשה בעל המאור ז"ל: **ואני** לא הארכתי בכאן לג' טעמים, האחד שהראב"ד ז"ל לא נתן כאן טעם לדבריו, והשני שחבור זה לבנות עשיתיו ולא לסתור, השלישי שכבר הוא כתוב בשיטתו:

ואע"פ שהחזיר הסלע למקומה והטלה לעדרו ה"ז חייב באחריותו עד שיודיע הבעלים שהרי כלתה שמירתו וכאילו לא החזיר לו כלום עד שיודיע בעליו: כתב הראב"ד ז"ל או שיחזיר הכיס לבעליו וימנה מעותיו עכ"ל: **ואני** אומר בעל כרחי אני צריך להאריך כדי לפתוח פתח למעיין בחבור הזה לבא בו לדעת מה מקום למחלוקת הזה הישנה פ' הגוזל ומאכיל (דף קי"ח) בשמעתין דהגונב טלה שהזכרתי בסמוך, ולפי שראיתי בה דברי מורי הרשב"א והוא מסכים לשיטת ר"ם ז"ל והעומדים עמו אמרתי לכתוב לשונו אות באות בפירוש המקצת המסקנות ואניח שאר האריכות פן יכבד על המעיין. ואומר תנן התם הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו לא ידעו הבעלים לא בגניבתו ולא בחזרתו ומנו את הצאן ושלימה היא פטור ואמרינן עלה בגמ' אמר רב לדעת צריך דעת שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן ושלימה היא (פטור) אסיפא ושמואל אמר בין לדעת בין שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן ושלימה היא פטור אכולה ור"י אמר לדעת מנין פוטר שלא לדעת אפי' מנין נמי לא צריך וכי קתני ומנו את הצאן ושלימה היא אריסא ורב חסדא אמר לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך דעת וכי קתני ומנו את הצאן ושלימה אריסא אמר רבא מאי טעמא דרב חסדא הואיל ואנקטה נגרי ברייתא ואקשינן עלה ומי אמר רבא הכי כו' ושקלינן וטרינן עלה עד דאמרינן לימא כתנאי הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר צריך דעת הבעלים סברוה דכ"ע אית להו דר' יצחק דא"ר יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה מאי לאו בסלע לדעת ובפלוגתא דרב ושמואל לא בטלה שלא לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ור"י (קא מיפלגי ר' ישמעאל ור"ע) ומהדרינן אמר רב זביד משמיה דרבא בשומר שגנב מרשות הבעלים וכולי עלמא לא פליגי בדרב חסדא והכי בשומר שגנב מרשותו שיחזיר למקום שגנב קא מיפלגי ר"ע סבר כלתה לו שמירתו ור'

ישמעאל סבר לא כלתה לו שמירתו ע"כ. ור"מ ז"ל עמד בשיטת רבותיו נ"ע והראשונים ז"ל ופסק כרב זביד משמיה דרבא וכדרב חסדא דמפרש רבא למילתיה וכר"ע שהלכה כר"ע מחבירו וכדמסיק התם בפרק המפקיד וכתב מורי הרשב"א ז"ל ואיכא לפרושי דכולה בין סלע בין טלה קא מוקי רב זביד משמיה דרבא בשומר שגנב מרשותו וליכא למימר דדוקא טלה היא דקא מוקי כרב אבל סלע כדאמרינן מעיקרא דא"כ אתיא דרב כר"ע דאמר לדעת צריך דעת וקי"ל דר' ישמעאל ור"ע הלכה כר"ע מחבירו ועוד דר"י פסק כוותיה דר"ע בשלהי פרק המפקיד דאמרינן התם גבי מתני' דהשולח יד בפקדון בש"א ילקה בחסר ויתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ור"ע אומר כשעת תביעה אמר ר"י הלכה כר"ע לעולם א"ר אשי בדאהדרה לדוכתה ואתבר לאפוקי מדר' ישמעאל דאמר לא בעיא דעת בעלים קמ"ל דבעיא דעת בעלים ואילו הכא אמר ר"י לדעת לא בעיא דעת בעלים אלא מנין פוטר ועל כרחין ר"י לאו לפרושי למתני' אמר הכא דאדרבה פשטה דמתני' טפי משמע כרב דלדעת צריך דעת ומנו את הצאן ארישא אתמר אבל אסיפא אפילו מנין אינו צריך וא"כ היאך פסק שם כר"ע דאתיא דרב כוותיה והיאך לא הקשו הכא או התם דר"י אדר"י ואע"ג דלאוקימתא קמייתא אתיא דר"ע בכולהו בין בסלע בין בטלה כר"י בין בלדעת בין שלא לדעת לא קשיא לי בה מידי דר"י ההיא בשומר שגנב מרשותו מוקי לה וכרב זביד משמיה דרבא וכדמוכחא ההיא שמעתא דפרק המפקיד וכמו שהעמידוה ג"כ בפרק המפקיד גבי מתני' דהמפקיד חבית אצל חבירו ועוד דהא רב זביד משמיה דרבא אמרה ורבא כרב חסדא ס"ל ורב חסדא על כרחין לדעת אין צריך דעת ס"ל דאי לא בגונב טלה מן העדר בין לדעת בין שלא לדעת לא יפטור המנין מתני' דמנו את הצאן לא משכחת לה אלא על כרחין רב זביד כולה מתני' בשומר שגנב מרשות עצמו מוקי לה ובגונב מרשות בעלים לדעת לעולם אימא לך בין לר' ישמעאל בין לר"ע בעי מנין כשמואל ור"י ורבא כנ"ל ר"ע סבר כלתה שמירתו פירוש וכיון שכן כשמחזירה לא במקום בעלים מחזירה דאיהו לאו במקום בעלים קאי וכאילו לא החזירה דמי ועדיין ברשותיה קיימא ואפי' החזירה לחצר המשתמרת לבעלים לא מיפטר דהוה ליה כשומר שכלו ימי שמירתו שצריך דעת וכדאמרינן הכל צריכין דעת חוץ ממשיב אבדה כלומר כל השומרין צריכין דעת ועד שלא החזירה לדעת הבעלים חייב אף באונסין הואיל וגנבה מתחילה ור' ישמעאל סבר לא כלתה שמירתו וכיון שהחזירה למקום שנטל לא צריך מידי אחרינא דאיהו במקום בעלים קאי ומיהו עד שיחזירנה למקום שנטל עדיין גנובה היא אצלו וחייב אף באונסים והראב"ד ז"ל פירש ר"ע סבר כלתה שמירתו והוה ליה גונב שלא לדעת וצריך דעת בעלים כדרב חסדא ור' ישמעאל סבר לא כלתה שמירתו

ובמקום בעלים קאי וכאילו לא גנבו דעדיין שומר הוא ובדעתא דידיה סגי ע"כ. ואין פירוש זה מחוור בעיני, חדא דכיון דאמר רב זביד ובשומר שגנב מרשותו פליגי משמע לכאורה וס"ל דמהא פלוגתא לא שמעינן מידי לפלוגתא דרב חסדא ור"י ולפי פירושו מהא נמי שמעינן דר"ע כרב חסדא ועוד נ"ל דבכה"ג שגנב השומר מרשות עצמו לא אמר רב חסדא שצריך דעת בעלים ואף לכשתמצא לומר שכלתה שמירתו דהא טעמא דרב חסדא משום דאנקטה נגרי ברייתא ולא ידעו הבעלים ולא ישמרוה אבל כל שמסרה לשומר הרי הוא צריך לשמרה לכשיחזירנה השומר דהא אנקטה השומר נגרי ברייתא דלא ידעי להו בעלים ועוד דלא אנקטה שומר נגרי אחריני אלא נגרי דהוה מנקיט קודם שיגנבנה מרשות עצמו אלא אם תדחה דכל שנתן דעתו לגנבה אינו מניחה בתוך העדר עם האחרות ומוליכה בחורשין מקום שאין אחרים מרעין שם ואי נמי שמלמדה לצאת מן העדר ולרעות לבדה עכ"ל מורי הרשב"א ז"ל אות באות ועוד האריך שם להקשות ולתרץ ולפסוק כר"מ ז"ל ובעלי שיטתו נ"ע לא פחות ולא יותר אלא שהאריך בלשונו לברר הספקות וסוף דבריו כתב וכל זה כדרך שיטת הר"י אלפס ז"ל והוא הנכון אבל יש מי שפסק כרב ודחק עצמו ביותר בשמועה והביאו לזה שנראה לו קושיא על דברי ר"י אלפס וכבר תירצתי אני דרך פירוש השמועה כפי דעתי כל מה שהקשה על פסק הרב ז"ל עכ"ל. הנה עיניך רואות דברי ר"מ ז"ל נכונים:

אבל הגונב סלע מכיס חבירו או כלי מביתו כו' נפטר באחריותו. פרק הגוזל ומאכיל בשמעתין הנזכרת ובבא מציעא פרק המפקיד (דף מ' ומ"א):

הלכה יב

בד"א בדבר שאין בו רוח חיים כו' עד סוף הפרק. פ' הגוזל ומאכיל ופרק הכונס צאן לדיר (דף כ"ז) והוא וכל ראיותיו כלולים במה שהארכתי מלשון מורי הרשב"א ז"ל:

פרק ה

הלכה א

אסור לקנות מן הגנב החפץ שגנב עד דמים ששקל לו. פרק הגוזל ומאכיל (דף קי"ח וקי"ט):

הלכה ג

נתייאשו הבעלים מן הגניבה בין שנתיאשו ואח"כ מכר הגנב בין שנתיאשו אחר שמכר קנה הלוקח ביאוש ושינוי רשות ואינו מחזיר הגניבה עצמה לבעלים אלא נותן להם הדמים אם לקח מגנב מפורסם ואם לא היה זה המוכר גנב מפורסם אינו נותן כלל לא

חפץ ולא דמים מפני תקנת השוק. ובספר שהגיע ליד הראב"ד ז"ל אלא נותן להם דמים מפני תקנת השוק אם לא היה הגנב מפורסם ע"כ: **וכתב** הראב"ד ז"ל כל זה אין לו שורש ולא ענף והוא שבוש המעתיק עכ"ל: **ואני** אומר עיניך הרואות כי אין אשם על שני המאורות ר"מ וראב"ד ז"ל אלא על המעתיק כי לשון ר"מ ז"ל ישר הוא כמו שהעתקתי מן הספר שהיה מועתק מן הספר שהיה כתוב בכתיבת יד ר"מ ז"ל והוא האמת והנכון והוא פרק הגוזל ומאכיל:

הלכה ד

בזמן שהלוקח עושה דין עם (**הגנב**) [**בעל הבית**] **עד כמו שיתבאר. בזמן שהלוקח עושה דין עם הגנב כו' עד שהוא חשוד על השבועה**. ביאורו זה הוא פ"א דהלכות טוען ונטען ודבריו מדוקדקין בהסכמת הראשונים ז"ל מפ' הגוזל עצים ופ' הגוזל ומאכיל דנזיקין ושבועות פ' שבועות הפקדון (דף ל"ו) שם ופ' כל הנשבעין ובמקומן יתבררו ויתלבנו הדברים בעז"ה:

הלכה ו

גנב ופרע בחובו כו' משכן הגנבה כו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל ביתר על דמיה. א"א אלא בכדי דמיה עכ"ל: **ואני** אומר עיקר הלכה זו פ' הגוזל בתרא בשמעתין דתקנת השוק דגרסינן אתמר גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקפו לא עשו בו תקנת השוק וכו' עד משכנתא שוה מאתן במאה עשו בו תקנת השוק שוה בשוה אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק ולפ"ז היה ראוי לתמוה על מעלת הראב"ד ז"ל אחר שהתלמוד להדיא פוסק כר"מ ז"ל. אך יגעתי ומצאתי מקצת ספרים שאין גורסין והלכתא זו בכאן כלל אלא גורסין פלוגתא דאמימר ומר זוטרא גרידתא ולאלתר גרסינן זביני שוה בשוה כו' עד והלכתא בכולהו עשו בו תקנת השוק לבד מגנב ופרע בחובו וגנב ופרע בהיקפו. אז אמרתי ודאי על גירסא זו סמך ראב"ד ז"ל ובדקתי ומצאתי ג"כ בהל' ר"י אלפס דהאי הלכתא דפסיק תלמודא קיימא נמי אמשכנתא דזביני:

הלכה ז

הלוקח מגנב שאינו מפורסם עד האמנתו באחרונה. פ' הגוזל בתרא:

הלכה ט

לקח מגנב שאינו מפורסם כו' עד ואם גנב מפורסם הוא וכו' עד כמו שביארנו: כתב הראב"ד ז"ל נוטל הלוקח שני עכ"ל: **ואני** אומר זה הוא מעשה דנרשאה דגנב סיפרא וזבני לפפונאה בתמנין זוזין ואזל פפונאה וזבניה לבר מחוזא במאה וכתב וקי"ל ביה

כרבא אלא מיהו ההוא עובדא בגנב שאינו מפורסם הוא אבל במפורסם לא אתברר דיניה בגמ' וכל חד וחד מאי דס"ל קאמר ואין לי להכריע והביאור כולו בזה הפרק הוא:

הלכה י

בעל הבית וכו' עד ויחזיר לו כליו: כתב הראב"ד ז"ל אם היו כליו אלו וכו': **ואני** אומר עיקר זאת הפיסקא פ' הגוזל בתרא בשמעתין דתקנת השוק ובבבא בתרא פרק חזקת הבתים ודברי ר"מ ז"ל מפורסמים וסברת הראב"ד משובחת ונוכחת:

הלכה יב

גנב שהוחזק ונתפרסם שנכנס לתוך בית חבירו וכו' אם היה בעל הבית כו' עד ונוטל כליו: כתב הראב"ד ז"ל הפך וקצר וקלקל וכו': **ואני** אומר ברי לי שלא יצא דבר זה מפי הראב"ד ז"ל מכמה טעמים, חדא שהרי פירשו מיד בבבא הסמוכה לזו והיא סוף הפרק וז"ל ואם אין אדם זה מוחזק בגניבה אין הבעל הבית נאמן אלא נשבע זה שהכלים בידו שבועת היסת שהכלים אלו לקוחין הן בידו והולך ע"כ. וזה מפורש במסכת שבועות פ' כל הנשבעין גמרא מתני' קמייתא בפירוש נגזל כיצד ולקח ר"מ ז"ל דרך רבותיו נ"ע שכתב כן ר"י אלפס ז"ל בהלכותיו בחלוק שעריו בשער הרביעי הא דאמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן אינו בעסק הממשכן חבירו ושלא ברשות אלא טעם בפ"ע הוא כיון שנכנס לביתו של חבירו שלא בפני חבירו וראוהו עדים שיצא וכלים טמונים תחת כנפיו ואמר לקוחין הן בידי ואמר לו חבירו לא כי אלא שאולין הן בידך ולא מכרתי לך כלום אם בעל הבית אינו עשוי למכור את כליו ואותן כלים אין דרך בני אדם להצניען ואותו האיש אינו צנוע אינו נאמן אלא חייב הוא להחזיר את הכלים לבעה"ב וישבע בעה"ב שבועת היסת שלא מכר לו כלום. השער החמישי כו' עד השער הששי אמר לו גנובים הן בידך נאמן לומר לקוחין הם בידי אע"פ שאין בעל הבית עשוי למכור את כליו ואותן כלים אין דרך להצניען ואותו האיש אינו צנוע דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן וכו' עד השער השמיני אם היה מוחזק ומפורסם בגניבה וראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא ואמר לקוחין הן בידי אם היה בעל הבית שאינו עשוי למכור את כליו ואין דרך בני אדם להצניען ואין דרך אותו האיש להצניע כלים שבידו אף על פי שזה אומר גנובים וזה אומר לקוחין אינו נאמן דדייקינן טעמא דלא מחזקינן אינשי בגנבי הא מוחזק ועומד מעיקרא מחזקינן עכ"ל. וכן אתה רואה בב"ק פ' הגוזל ומאכיל גמ' מתני' דהמכיר כליו כו' דקא מקשי תלמודא להדיא והא חנן בישא מפורסם הוה וגם ר"י אלפס הביאו בהלכות שם להשמיענו שהיא הלכה ועוד דהא שמעתין כולה דהגוזל מיירי בלוקח ומשום תקנת השוק ובפרק כל הנשבעין

מיירי בגוזל ונגזל דהא טענו ואתו קמן ואין יד לוקח באמצע בפ' הגוזל לא נזכר הטמין ולא שאר חלוקין דשבועות ומי עירב זה עם זה כל דין ודין הוא בפ"ע וגם ר"מ ז"ל כן סידר למעלה בזה הפרק דין הלוקח גנבה וחלוקין בתקנת השוק כשמעתין דהגוזל ובכאן סידר הגנב ובעל הבית בלבד כשמעתין דשבועות והוא דרך ישר ונכון ודרך רבותינו נ"ע כאשר ראו עיניך אבל דין הלוקח בהטמנת כלים שכתוב בהשגות מאן דכר שמיה לכך אני אומר שלא יצא מפיו אלא מאחד מן התלמידים המתמהרים ותלאוהו באילן גדול:

פרק ו

הלכה א

כל דבר שחזקתו כו' עד סוף הפרק. בנזיקין ס"פ הגוזל ומאכיל:

פרק ז

הלכה א

השוקל לחבירו ממשקלות עד ובמשורה. במציעא פרק איזהו נשך (דף ס"א) ובבבא בתרא פ' המוכר את הספינה (דף פ"ח ופ"ט):

הלכה ב

אע"פ שהמודד או השואל וכו'. כן משמע פ' מרובה בכמה מקומות:

ואין לוקין על לאו זה מפני שהוא חייב בתשלומין. במכות פרק אלו הן הלוקין:

הלכה ג

כל מי שמשהה בביתו וכו' עד לשאר תשמישי הבית. בבבא בתרא פרק המוכר את הספינה (דף פ"ט) :

כיוצא בזה סלע שנפגמה כו' עד או ישליך לים המלח. במציעא פרק הזהב (דף נ"ב):

הלכה ה

חסרה ועמדה על מחצה כו' ואם לא חסרה כו' עד אבל לא למשקל: כתב הראב"ד ז"ל פירוש שלא ישקול בהן סלעים אחרים: **ואני** אומר איני יודע מה בא לחדש כי עיקר זאת ההלכה במציעא פרק הזהב וליכא מאן דסליק אדעתיה פירוש אחרינא:

שכל פחות משתות כו': כתב הראב"ד ז"ל וגם במשא ומתן אם נתנה בחזקת שלימה ה"ז מקח טעות עכ"ל: **ואני** אומר גם בזו לא ידעתי מה בא לחדש מפני שעיקר הלכה זו גם כן בפרק הזהב וקי"ל התם אין אונאה לפרוטות וגם מה שפירש בחזקת שלימה הא אסיקנא לה התם שאם היה מכירה אפילו לאחר י"ב חדש ה"ז מחזירה ואם היה יכול

להוציאו על ידי הדחק אינו מקבלה ממנו לאחר זמן אלא מדרך החסידות. וכבר כתב ר"מ ז"ל דינין אלו במקומן המיוחד להן בספר קנין בהלכות מכירה פי"ב והוא הנכון:

הלכה ו

סלע שנפגמה כו' עד בצואר הקטן. במציעא פרק הזהב:

הלכה ז

עושה אדם מדותיו כו' עד מימות משה רבינו. בבתרא פ' המוכר את הספינה:

הלכה ח

אחד הנושא ונותן עם ישראל כו' עד וחייב להחזיר. במציעא פ' המקבל (דף ק"ח) :

וכן אסור להטעות וכו' עד מ"מ. פרק הגוזל ומאכיל (דף קי"ג):

הלכה ט

וכן במדת הקרקע עד ופורעין ביום טוב. במציעא פרק איזהו נשך (דף ס"א) ובבתרא פ' המוכר את הספינה:

הלכה יא

המסיג גבול רעהו כו' עד בנחלתך אשר תנחל. בספרי דבי רב פרשת שופטים לא תסיג גבול רעך והלא כבר נאמר לא תגזול מה ת"ל לא תסיג מלמד שכל האונס תחומו של חבירו עובר בשני לאוין יכול בחוצה לארץ ת"ל בנחלתך אשר תנחל בארץ ישראל עובר בשני לאוין בחוצה לארץ אינו עובר אלא משום לאו אחד ע"כ:

הלכה יב

קשה עונשן של מדות וכו' עד סוף הפרק. בבתרא פרק המוכר את הספינה (דף פ"ח) ולשון סיפרא (דף מ"ז) על תנאי הוצאתי אתכם מארץ מצרים על תנאי שתקבלו עליכם מצות מדות שכל המודה במצות מדות מודה ביציאת מצרים וכל הכופר במצות מדות כופר ביציאת מצרים:

פרק ח

הלכה א

מצות עשה לצדק המאזנים כו' עד והין צדק יהיה וכו'. פ' המוכר את הספינה:

וכן במדת קרקע כו' עד מלאה כרכום. במציעא פרק איזהו נשך:

הלכה ב

ארבע אמות הסמוכין לחריץ עד בני רה"ר. במציעא פ' המקבל (דף ק"ו):

הלכה ג

לא ימוד לאחד בימות החמה עד אין בכך כלום. במציעא פרק איזהו נשך (דף ס"א) ובגמרא פרק הספינה (דף פ"ט):

הלכה ד

אין עושין משקלות עד מפני שמפחיתו ללוקח. פרק הספינה:

הלכה ז

אין טומנין כו' עד אחד מל"ג. במציעא פ' איזהו נשך (דף ס"א) ובבתרא פ' הספינה (דף פ"ט):

הלכה ח

מוכרי עששיות של ברזל כו' עד סוף הפרק. פרק הספינה:

פרק ט

הלכה א

כל הגונב נפש כו' עד מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור. הכל במס' סנהדרין פרק הנחנקין:

הגונב את בנו או את אחיו הקטן. בספרי פרשת כי תצא:

גונב נפש. לשון מכילתא אזהרה לגונב נפש מנין ר' יאשיה אומר מלא תגנוב ר' יונתן אומר מלא ימכרו ממכרת עבד ולא פליגי מר קא חשיב לאו דגניבה ומר קא חשיב לאו דמכירה:

הלכה ז

הבא במחתרת בין ביום ובין בלילה עד אין לו דמים. במס' סנהדרין פרק בן סורר ומורה (דף פ"ו ע"ב) ופרק הנחנקין:

הלכה ח

ואחד הבא במחתרת או גנב שנמצא וכו' עד במחתרת בלילה: כתב הראב"ד ז"ל איני נמנע מלכתוב את דעתי כו': **ואני** אומר ראשו כתם פז יקר מאופז ודבריו טובים ולמוכיחים ינעם ובם איש נבוב ילבב בדברי הגדה המושכים את הלב אך לפי הדין לא כל הביבירין שוין ולא כל המקומות שוין ולא כל הזמנים המשתנים ולא כל בני אדם דעתנים וכ"ש הגנבים אשר אורחותיהם עקשים ונלוזים במעגלותם עונותיהם וחטאתם לפניהם ענן חשך ואפלה מנודח למצוא פתח ילאו עינים להם ולא יראו נגע לבן אדמדם כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפוך דם כ"ש לעשות מעשה בסברא שאין לנו אלא מה

שאמרה תורה. ע"כ סידר ר"מ ז"ל דבריו ע"פ הגמרא פ' בן סורר ומורה ומרוה גם הוא יורה. שוב מצאתי לי ראיה בירושלמי פרק בן סורר ומורה דגרסינן בין ביום ובין בלילה פעמים שהוא בא לגנוב פעמים שהוא בא להרוג אמרת אם גנב ודאי והרגו אין ההורגו נהרג, פעמים שהוא בא לגנוב ופעמים שהוא בא להרוג פעמים שאינו בא לגנוב ופעמים שאינו בא להרוג ע"כ. אלמא נתנו הדברים לשיעורין לפי הסברא אבל אנו אין לנו אלא דין הגמרא:

הלכה ט

ומפני מה אמרה תורה עד הבא על אביו נהרג. פרק בן סורר ומורה:

הלכה יא

וכן הגנב שגנב ויצא עד יש לו דמים: כתב הראב"ד ז"ל נ"ל בורח ר"ל עכ"ל: **ואני** אומר לשון ר"מ ז"ל לשון הגמ' דגרסינן בירושלמי פרק בן סורר ומורה נטל את הכיס והפך פניו לצאת והלך לו ועמד עליו והרגו וכו' עד שם תני ר' חייא במחתרת אין לו דמים חוץ למחתרת יש לו דמים כו' ורשות כל אחד בידו לפרש כרצונו:

וכן אם הקיפוהו עדים או בני אדם עד שאינו נהרג: כתב הראב"ד ז"ל זה שאמרו במכילתא וכו': **ואני** אומר אין מלה בלשוני ואין מענה ואחרי דברו לא אשנה לומר ידעתי מה שהוא לא ידע ולו השכל והמדע אך כל המשכיל בת בינה יכיל אחרי אשר גילה מקומה ודלה חספא לאשכוחי מרגניתא תותה:

הלכה יב

וכן הבא במחתרת עד סוף הפרק. הכל בסנהדרין פ' בן סורר ומורה: